

Сенишин О. С.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту

Львівського національного університету імені Івана Франка

Senyshyn Oksana

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of Management Department
Lviv Ivan Franko National University

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО У СИСТЕМІ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Анотація. У статті наголошено про необхідність розвитку органічного виробництва як пріоритету розвитку вітчизняного продовольчого комплексу. Здійснено порівняльну характеристику європейських країн, які мають подібний з Україною природний потенціал розвитку органічного сектору, проаналізовано обсяг внутрішнього ринку органічної продукції в Україні. У результаті досліджень виявлено, що Україна є світовим лідером з виробництва органічного меду, займає провідні позиції за площею сертифікованих угідь та переважно спеціалізується на вирощуванні зернових та олійних культур.

Автором зазначено перші вагомні кроки у сфері розвитку вітчизняного органічного виробництва, на основі чого виділено основні проблеми такого розвитку, що уможливили сформувані ефективну інфраструктуру ринку органічної продукції, забезпечити як екологічну, так і продовольчу безпеку сільського господарства у цілому.

Ключові слова: органічне землеробство, органічне виробництво, органічна продукція, ринок органічної продукції, органічні стандарти.

Вступ та постановка проблеми. Необхідність розвитку власного виробництва харчової продукції продиктована тим, що збільшення імпортозалежності країни за групами продовольчих товарів не лише призводить до економічних утрат, а й становить загрозу стабільності та продовольчій безпеці держави.

На сучасному етапі розвитку глобалізаційних процесів органічне землеробство є одним із важливих пріоритетів розвитку продовольчого комплексу загалом. Ведення такого виду землеробства є необхідністю, яка продиктована і зумовлена у загальносвітовому середовищі, адже система органічного землеробства та виробництва має значну кількість переваг, продиктованих світовим розвитком: скорочення негативного впливу на навколишнє середовище; мінімізація викидів шкідливих газів у повітря; часткове виснаження природних ресурсів на відміну від традиційної системи агровиробництва; заборона використання пестицидів та інших неприпустимих для вживання людиною речовин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток концепції органічного землеробства зробили японський філософ Мокіші Окада, німецький учений Рудольф Штейнер, французький учений-економіст Лемер Буше, українські науковці Іван Овсінський та Алекс Подолінський. У вітчизняній економічній науці тогочасною проблематикою займалися Т. Авраменко [1], В. Артиш [2], Н. Буга [3], В. Бугайчук [4], О. Дудар [5], О. Єрмоленко [6], Т. Зайчук [7], Е. Савицький [8], Ю. Славгородська [9], Т. Стефановська [10], О. Фраєр [11], О. Шульга [12] та ін.

Метою даної роботи є аналіз сучасних тенденцій розвитку органічного землеробства та виробництва, обґрунтування необхідності його активізації та функціонування в Україні.

Результати дослідження. Органічний ринок в Україні постійно розвивається. Завдяки розмірам країни, у тому числі 42,7 млн га сільськогосподарських земель, геогра-

фічному положенню, близькості до потенційних міжнародних покупців та поширеним родючим чорноземам Україна має сприятливі умови для органічного сільського господарства.

Аналізуючи систему органічного землеробства, передусім хочемо зазначити, що, відповідно до досліджень Департаменту сільського господарства США (USDA), органічне землеробство являє собою систему виробництва сільськогосподарської продукції, яка забороняє або значною мірою обмежує використання синтетичних комбінованих добрив, пестицидів, регуляторів росту та харчових добавок до кормів під час відгодівлі тварин. Така система наскільки можливо максимально базується на сівозмінах, використанні рослинних решток, гною та компостів, бобових рослин та рослинних добрив, органічних відходів виробництва, мінеральної сировини, механічному обробітку ґрунтів та біологічних засобах боротьби зі шкідниками з метою підвищення родючості та поліпшення структури ґрунтів, забезпечення повноцінного живлення рослин та боротьби з бур'янами та різноманітними шкідниками.

Дані оперативного моніторингу про основні показники органічного сільського господарства від органів сертифікації, які сертифікували органічне виробництво і торгівлю органічними продуктами в Україні, свідчать про те, що в 2019 р. [13]:

- загальна площа сільськогосподарських земель з органічним статусом та перехідного періоду (сертифікованих за стандартом, що еквівалентний Регламенту ЄС щодо органічного виробництва) становить 309 100 га, у тому числі площа сільськогосподарських земель з органічним статусом – 233 500 га;

- частка органічних земель у загальній площі земель сільськогосподарського призначення – 0,7%;

- загальна кількість операторів (сертифікованих за стандартами, що еквівалентні органічному законодавству ЄС та США (NOP)) – 635 (серед них – 501 виробник

сільськогосподарської продукції), у тому числі 628 операторів сертифіковано за стандартами, що еквівалентні Регламенту ЄС щодо органічного виробництва, та 52 оператори – за органічним стандартом США NOP (із них сім операторів сертифіковано лише за стандартами NOP). Спостерігається позитивна тенденція: кількість органічних виробників збільшилася майже у сім разів порівняно з 2006 р., особливо значне збільшення відбулося у 2018 та 2020 рр., що вказує на зацікавленість українського виробника займатися органічним виробництвом [14].

У контексті органічного розвитку європейських держав Україна посідає не останні позиції, проте з таким ресурсним потенціалом, як у нашій країні, вона могла б займати лідируючі позиції. Порівняльну характеристику європейських країн, які мають подібний з Україною природний потенціал розвитку органічного сектору, відображають дані табл. 1.

Як видно з даних табл. 1, площа сертифікованих органічних земель, на яких здійснюється виробництво органічної продукції, в Україні у 4,8 рази менша, ніж у Франції, та майже дорівнює площі у Польщі. Найменшою є частка органічних угідь у загальній площі земель сільськогосподарського призначення, що вказує на високий потенціал розвитку органічного землеробства. Також можна простежити, що майже в усіх країнах спостерігається тенденція до зростання ключових показників органічного виробництва, що пояснюється усвідомленістю урядів країн у необхідності відходу від традиційного виробництва сільськогосподарської продукції на користь органічного.

Виробництво органічної продукції переважно експорторієнтоване, про що свідчить той факт, що близько 89% товаровиробників працюють за стандартом, рівнозначним Постанові Ради ЄС NOP (США) та Біо Свісс (Швейцарія). Інші 11% орієнтовані і на внутрішній, і на зовнішній ринок та працюють за тими стандартами, які розробила Міжнародна громадська організація виробників органічної продукції «БІОЛан» [16].

Внутрішній ринок вітчизняної органічної продукції характеризується колосальним ростом і різноманітністю. Так, зазначимо, що Україна в 2019 р. займала друге місце зі 123-х країн з експорту органічної продукції у ЄС.

Порівняно з 2018 р. наша держава збільшила обсяг експорту на 27%, до більше ніж 337 тис т, що становить 10% усієї агропродукції, що була ввезена в Європу [17]. Структура реалізації органічної продукції через призму продукції продовольства є досить різноманітною – від молочної продукції (яка займає найбільшу частку внутрішнього ринку – 4,64 тис т) до прянощів, спецій та морозива (рис. 2).

У вартісному вимірі за 2019 р. на внутрішньому ринку було реалізовано молочних продуктів на суму 320 млн грн, круп'яних та зернових виробів, борошна та насіння – на 115 млн грн, овочів та фруктів – на 35 млн грн (рис. 3). Україна є світовим лідером із виробництва органічного меду, займає провідні позиції за площею сертифікованих угідь (під зерновими – четверте місце, соняшником та іншими олійними культурами – п'яте, овочами – дев'яте) та переважно спеціалізується на вирощуванні зернових та олійних культур [17].

Готовність споживачів купувати органічну продукцію зумовлена низкою чинників. Найголовнішим чинником, який визначає купівельну спроможність споживача, є ціна. Основним цільовим сегментом виступають власне сім'ї з дітьми та люди з вищим рівнем доходу. Установлено, що вітчизняна органічна продукція приблизно на 40% дорожча за звичайну, тоді як у США та Німеччині – лише на 10–15% [18, с. 6].

Особливістю попиту на продукцію органічного виробництва є те, що попит на цю продукцію є нееластичним: змінюючи ціну на продукт на 1%, попит буде зменшуватися менше, ніж на той самий 1%, а це вказує на те, що споживачі усвідомлюють усю корисність та цінність органічного продукту і готові платити більше за якість, але лише в межах своєї купівельної спроможності.

У рамках дослідження органічного ринку України за 2019 р. важливим є огляд показників експорту та імпорту органічної продукції. Згідно з дослідженнями перспектив розвитку вітчизняного органічного ринку, які проводилися компаніями Information Center Green Dossier, «Органік Стандарт» та Research Institute of Organic Agriculture (FiBL) щодо експортних даних по Україні, то Україна посідає друге місце після Китаю (зі 123 країн) за кількістю експорту продукції у світі та перше місце у Європі.

Рис. 1. Кількість виробників органічної продукції в Україні у 2010–2020 рр. [14]

Динаміка органічного виробництва конкретних європейських країн та України за 2015–2019 рр.

Рік	Площа органічних с.-г. угідь, тис га	Частка органічних угідь у їх загальній площі, %	Кількість органічних господарств, од.
<i>Німеччина</i>			
2015	1088,8	6,5	25078
2016	1251,3	7,5	27132
2017	1373,2	8,2	29764
2018	1521,3	9,1	31713
2019	1613,8	9,7	34136
2019 р. до 2015 р., %	148	149	136
<i>Нідерланди</i>			
2015	49,3	2,6	1472
2016	52,2	2,8	1557
2017	56,2	3,0	1696
2018	57,9	3,1	1696
2019	68,1	3,7	1867
2019 р. до 2015 р., %	138	142	126
<i>Франція</i>			
2015	1375,3	5,0	28884
2016	1538,0	5,5	32264
2017	1744,4	6,3	36691
2018	2035,0	7,3	41632
2019	2240,8	7,7	41196
2019 р. до 2015 р., %	162	154	142
<i>Польща</i>			
2015	580,7	3,8	22277
2016	536,6	3,7	22435
2017	494,9	3,4	20257
2018	484,7	3,4	19224
2019	507,6	3,5	18655
2019 р. до 2015 р., %	87	92	83
<i>Україна</i>			
2015	410,6	1,0	210
2016	381,2	0,9	294
2017	389,0	0,7	304
2018	309,1	0,7	501
2019	467,9	1,1	470
2019 р. до 2015 р., %	113	110	223

Джерело: розроблено автором на основі [14; 15, с. 207–209]

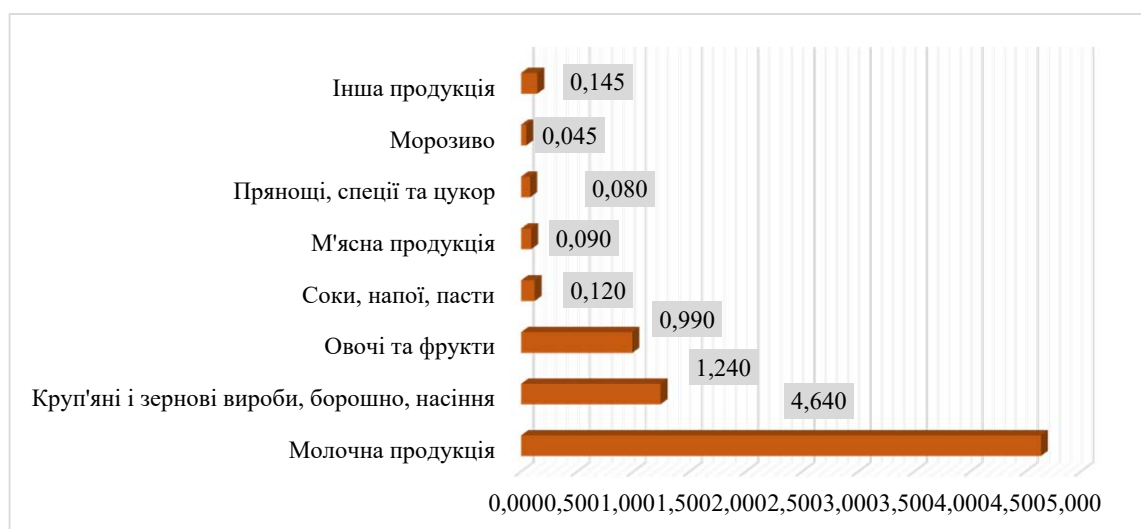

Рис. 2. Обсяги реалізації органічної продукції в Україні у кількісному вимірі у 2019 р., тис т

Джерело: розроблено автором на основі [17]

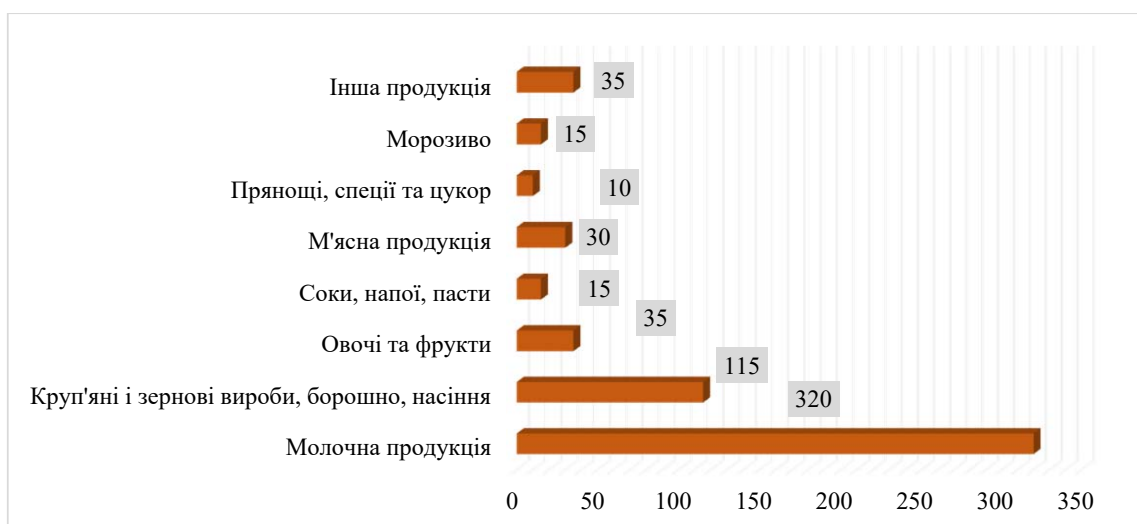

Рис. 3. Обсяги реалізації органічної продукції в Україні у вартісному вимірі у 2019 р., млн грн

Джерело: розроблено автором на основі [17]

У 2019 р. загальний експорт вітчизняної органічної продукції становив 189 млн дол. США (469 тис т), з якого 84% – Європа, 12% – Північна Америка, близько 3% – Азія, близько 1% – Африка. Загалом це становить 10% від загальної кількості органічної продукції, привезеної в ЄС (рис. 4). Найбільша частка експорту припадає на зернові, олійні культури і фрукти.

Найбільшими країнами – споживачами вітчизняної органічної продукції є Нідерланди (141 тис т), Німеччина (42 тис т), Велика Британія (36,8 тис т), Італія (8,6 тис т), Австрія (16,8 тис т), Польща (13,7 тис т), Швейцарія (59,5 тис т), США (50 тис т) та деякі країни (загалом 469 тис т) (рис. 5). Найбільшими країнами – імпортерами української продукції у ЄС за 2019 р. виступають Нідерланди, Німеччина та Литва (рис. 5).

Загалом країни ЄС імпортують близько 338 тис т органічної продукції, що становить понад 70% від усієї продукції, яка споживається на зовнішньому ринку. У грошовому еквіваленті ця кількість продукції дорівнює 115 млн євро.

Уважаємо, що якщо розвиток органічного землеробства та органічного виробництва харчової продукції не стане стратегічним завданням України протягом наступних кількох років, то імпорт і власне тіньове виробництво генетично обробленої їжі здатні знищити генофонд українського народу.

Україна вже здійснила певні кроки зі створення необхідної законодавчої бази для органічного землеробства, прийнявши 3 вересня 2013 р. Закон України «Про виробництво й обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [19], який визначає правові й економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини, заходи контролю та нагляду за такою діяльністю і спрямований на забезпечення справедливої конкуренції та належного функціонування ринку органічної продукції і сировини, поліпшення основних показників стану здоров'я населення, збереження навколишнього природного середовища, раціонального використання ґрунтів, забезпечення раціонального використання та відтворення природних ресурсів, а також гарантування впевненості споживачів у продуктах та сировині, маркованих як органічні.

Ключовим елементом у процесі розвитку органічного виробництва в Україні стало прийняття Закону України

«Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [20]. Законом регламентовано основні принципи та вимоги до вітчизняного органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, засади правового регулювання органічного виробництва, обігу органічної продукції та функціонування ринку органічної продукції, правові основи діяльності центральних органів виконавчої влади, суб'єктів ринку органічної продукції та напрями державної політики у зазначених сферах.

Також у жовтні 2020 р. Україна зробила ще один важливий крок до формування належного законодавства у сфері органічного виробництва. Так, урядом прийнято «Порядок сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції» [21], який розроблено з урахуванням вимог законодавства ЄС. Документом визначено правила сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції, а також порядок видачі сертифіката, його дублікату та форму. Ураховуючи, що Україна є провідним постачальником органічної продукції на зовнішні ринки, про що свідчать вищенаведені дані, запровадження власної системи сертифікації підвищить імідж України на світовій торговій арені. Окрім того, це сприятиме сталому розвитку вітчизняного органічного сектору, збільшенню прозорості виробництва та насиченню внутрішнього ринку органічною продукцією.

Проте залишається ще ціла низка невирішених питань, які потребують певних чітких дій. Для виробників ринок органічної продукції є менш привабливим, ніж ринок традиційної сільськогосподарської продукції через значні капіталовкладення та порівняно високий ризик. Суттєво стримує розвиток органічного землеробства та виробництва недостатній рівень співпраці між органічними виробниками, що б відкрило нові перспективи з передавання досвіду у цій сфері. Звідси, до основних проблем розвитку органічного типу господарювання та перешкод на шляху до формування органічного виробництва у сфері сільськогосподарства слід назвати такі: недостатній рівень фінансування органічного виробника; відсутність розвинутої інфраструктури ринку органічної сільськогосподарської продукції; низький рівень величини попиту органічної продукції на внутрішньому ринку; відсутність

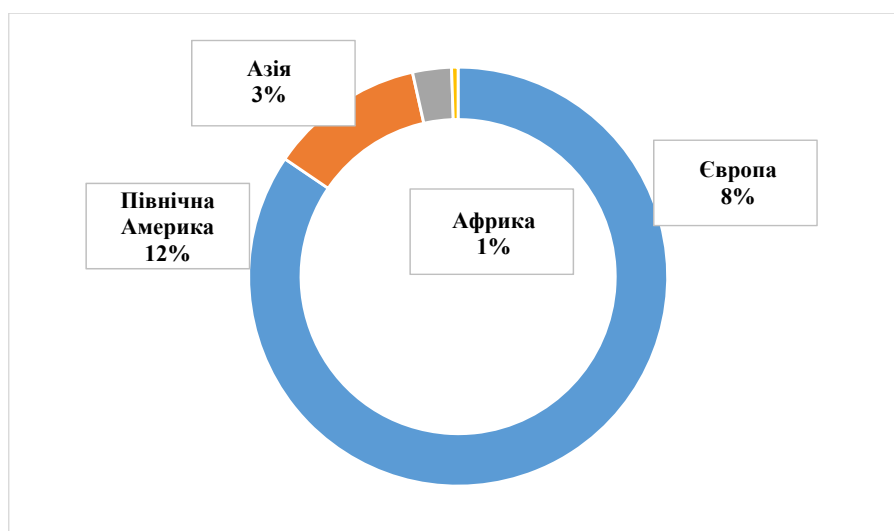

Рис. 4. Структура експорту органічної продукції з України за частинами світу в 2019 р., %

Джерело: розроблено автором на основі [17]

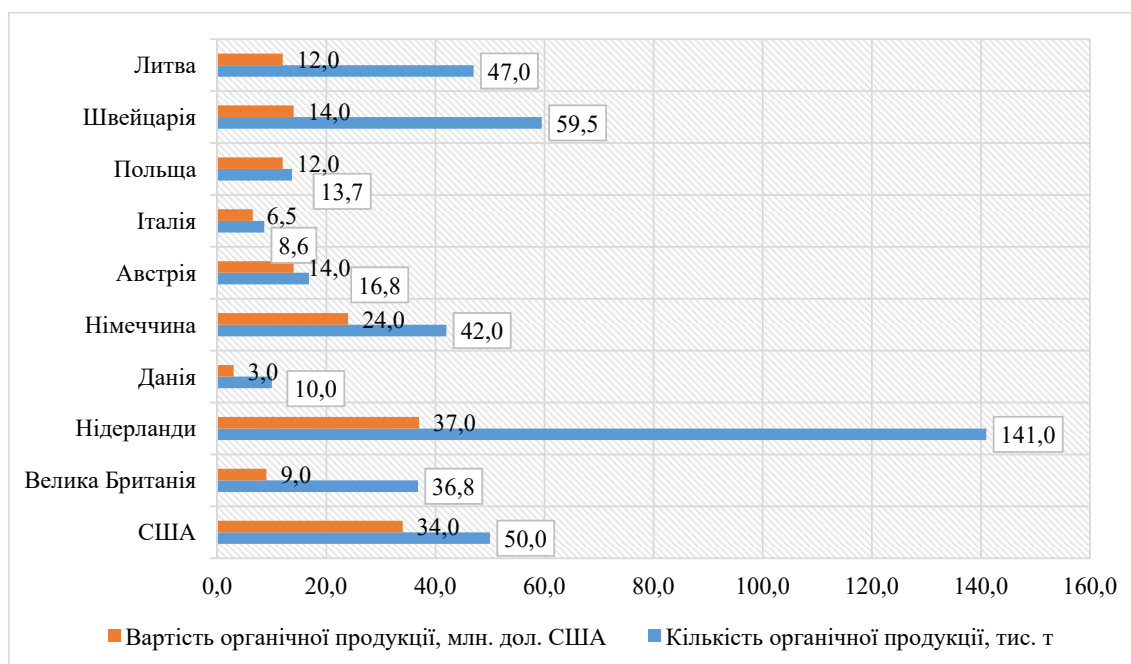

Рис. 5. Найбільші країни – імпортери вітчизняної органічної продукції у 2019 р.

Джерело: розроблено автором на основі [17]

передбаченої непрямої підтримки органічного виробника у вигляді пільгового оподаткування та пільгових кредитів; низький рівень упровадження інновацій; відсутність підписаних угод про еквівалентність за прикладом ЄС, США тощо.

Висновки. Вирішення існуючих проблем допоможе сформувати ефективну інфраструктуру ринку органічної продукції та вдосконалити державне регулювання розвитку органічного виробництва, що, як результат, забезпечить екологічну та продовольчу безпеку сільського господарства у цілому, підвищить якість продукції, збереже та поліпшить якість ґрунтів, охорону навколишнього природного середовища та біорізноманіття, створить

сприятливі умови для збалансованого розвитку сільських територій.

Таким чином, Україна має потенційну порівняльну перевагу у виробництві органічної продукції серед інших країн Європи. Розвиток органічного землеробства надає великі можливості фермерам та товаровиробникам у реалізації органічної продукції на закордонних ринках. Експорт вітчизняної органічної продукції у європейські країни може принести досить хороші прибутки українським аграріям, а ті, своєю чергою, отримають ресурси для розвитку сільськогосподарського виробництва як органічної, так і традиційної продукції, збільшуючи цим самим позицію вітчизняних товарів на внутрішньому ринку.

Список використаних джерел:

1. Авраменко Т.П. Організаційно-економічні аспекти органічного землеробства в Україні. *Інноваційна економіка*. 2014. № 36. С. 166–169.
2. Артиш В. Особливості органічного агровиробництва в концепції сталого розвитку АПК України. *Економіка АПК*. 2012. С. 19–23.
3. Буга Н.Ю. Перспективи розвитку органічного виробництва в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 2. С. 117–125.
4. Бугайчук В.В., Грабчук І.Ф. Біоекономіка та її роль у розвитку сучасного суспільства. *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 110–116.
5. Дудар Т.Г., Дудар В.Т. Формування ринку конкурентоспроможної агропродовольчої продукції: теорія, методика, перспективи : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2009. 246 с.
6. Єрмоленко О.А. Основні проблеми виробництва та реалізації органічної продукції в Україні. *Управління розвитком*. 2016. № 4. С. 21–25.
7. Зайчук Т.О. Критичний огляд світового досвіду макромаркетингу екологічно чистих продуктів харчування. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 6. Т. 4. С. 14–18.
8. Савицький Е.Е., Пішкова В.О. Стан та перспективи виробництва органічної продукції в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 1. С. 532–535.
9. Славгородська Ю.В. Виробництво органічної продукції в Україні: стан та перспективи. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2016. № 4. С. 49–54.
10. Сокол Л.М., Стефановська Т.Р., Підліснюк В.В. Екологічне (органічне) землеробство – складова сталого сільського господарства. *Екологічна безпека*. 2008. № 3–4. С. 102–109.
11. Фраєр О.В. Концептуальні засади сталого розвитку та їх реалізація у сільському господарстві в сучасних умовах. *Український соціум*. 2018. № 2. С. 96–105.
12. Шульга О.А. Суперечності розвитку аграрного сектору сучасної України: специфіка та основні форми прояву. *Економічна теорія та право*. 2017. № 4. С. 64–82.
13. Органічний ринок в Україні. Інформаційний бюлетень. 2020. URL: OrganicInfo.ua (дата звернення: 28.02.2021).
14. The World of Organic Agriculture: Statistic and Emerging Trends 2020. FiBL, IFOAM. Bonn, 2020. URL: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/5011-organic-world-2020.pdf> (дата звернення: 17.03.2021).
15. Віллетт Х. Світ органічного сільського господарства. Статистика та тенденції 2013 р. URL: http://orgprints.org/25188/7/FiBL_IFOAM_World_of_Organic_Agriculture_2018_UA_final.pdf (дата звернення: 07.03.2021).
16. Органічний ринок ЄС зростає щороку на 10%. *Agravery*. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/organicnij-rinok-es-zrostaе-soroku-na-10> (дата звернення: 01.04.2021).
17. Внутрішній ринок органічної продукції України, експорт та імпорт за 2019 рік. URL: <https://agropolit.com/infographics/view/95> (дата звернення: 03.04.2021).
18. Лупенко Ю.О. Формування попиту та пропозиції на ринку органічної продукції. *Органічне виробництво і продовольча безпека* : збірник матеріалів доп. учасн. Міжнар. наук-практ. конф. Житомир : Полісся, 2013. С. 3–9.
19. Про виробництво й обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини : Закон України від 3 вересня 2013 р. № 425-VII. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.04.2021).
20. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України від 10 липня 2019 р. № 2496-VIII. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 05.04.2021).
21. Про затвердження Порядку сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1032. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1032-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.04.2021).

References:

1. Avramenko T.P. (2014) Orghanizacijno-ekonomichni aspekty orghanichnogo zemlerobstva v Ukraini [Organizational and economic aspects of organic farming in Ukraine]. *Vseukrajins'kyj naukovo-vyrobnychyj zhurnal Innovacijna Ekonomika* [All-Ukrainian research and production journal Innovative Economy], no. 36, pp. 166–169.
2. Artysh V. (2012) Osoblyvosti orghanichnogo aghrovyrobnytva v koncepciji stalogo rozvytku APK Ukrainy [Features of organic agricultural production in the concept of sustainable development of agro-industrial complex of Ukraine]. *Ekonomika APK* [Economics of agro-industrial complex], pp. 19–23.
3. Bugha N.Ju. (2015) Perspektivy rozvytku orghanichnogo vyrobnytva v Ukraini. [Prospects for the development of organic production in Ukraine]. *Aktualjni problemy ekonomiky* [Current economic problems], no. 2, pp. 117–125.
4. Bughajchuk V.V., Ghrabchuk I.F. (2018) Bioekonomika ta jiji rolj u rozvytku suchasnogo suspiljstva [Bioeconomics and its role in the development of modern society]. *Ekonomika APK* [Economics of agro-industrial complex], no. 5, pp. 110–116.
5. Dudar T.Gh., Dudar V.T. (2009) *Formuvannja rynku konkurentospromozhnoji aghroprodovoljchoji produkciji: teorija, metodyka, perspektivy* [Market formation of competitive agri-food products: theory, methods, prospects: monograph]. Ternopilj: Ekonomichna dumka. (in Ukrainian).
6. Jermolenko O.A. (2016) Osnovni problemy vyrobnytva ta realizaciji orghanichnoji produkciji v Ukraini [The main problems of production and sale of organic products in Ukraine]. *Upravlinnja rozvytkom* [development management], no. 4, pp. 21–25.
7. Zajchuk T.O. (2010) Krytychnyj oghljad svitovogo dosvidu macromarketynghu ekologichno chystykh produktiv kharchuvannja [A critical review of the world experience of macromarketing of organic food]. *Visnyk Khmelnyckogo nacionaljnogo universytetu* [Bulletin of Khmelnytsky National University], no. 6. Т. 4, pp. 14–18.
8. Savyc'kyj E.E., Pishkova V.O. (2018) Stan ta perspektivy vyrobnytva orghanichnoji produkciji v Ukraini [Status and prospects of organic production in Ukraine]. *Molodyj vchenyj* [A young scientist], no. 1, pp. 532–535.
9. Slavghorods'ka Ju.V. (2016) Vyrobnytvo orghanichnoji produkciji v Ukraini: stan ta perspektivy. [Production of organic products in Ukraine: status and prospects]. *Visnyk Poltav's'koji derzhavnoji aghrarnoji akademiji* [Bulletin of the Poltava State Agrarian Academy], no. 4, pp. 49–54.

10. Sokol L.M., Stefanovsja T.R., Pidlisnjuk V.V. (2008) Ekologhichne (orghaniche) zemlerobstvo – skladova stalogho siljskogho ghospodarstva. [Organic farming is a component of sustainable agriculture]. *Ekologhichna bezpeka* [Ecological safety], no. 3–4. pp. 102–109.
11. Frajer O.V. (2018) Konceptualjni zasady stalogho rozvytku ta jikh realizacija u siljskomu ghospodarstvi v suchasnykh umovakh. [Conceptual principles of sustainable development and their implementation in agriculture in modern conditions]. *Ukrajinsjkyj socium* [Ukrainian society], no. 2, pp. 96–105.
12. Shuljgha O.A. (2017) Superechnosti rozvytku aghrarnogho sektoru suchasnoji Ukrajiny: specyfika ta osnovni formy projavu. [Contradictions in the development of the agricultural sector of modern Ukraine: specifics and main forms of manifestation]. *Ekonomichna teorija ta pravo* [Economic theory and law], no. 4, pp. 64–82.
13. Informacijnyj bjuletenj (2020) Orghanichnyj rynek v Ukrajinі [Organic market in Ukraine]. Available at: <http://organicInfo.ua> (accessed 10 April 2021).
14. The World of Organic Agriculture: Statistic and Emerging Trends (2020). FiBL, IFOAM. Bonn. Available at: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/5011-organic-world-2020.pdf> (accessed 17 March 2021).
15. Villert Kh. (2013) Svit orghanichnogho siljskogho ghospodarstva. Statystyka ta tendenciji 2013 r. [The world of organic agriculture. Statistics and trends 2013]. Available at: http://orgprints.org/25188/7/FiBL_IFOAM_World_of_Organic_Agriculture_2013_UA_final.pdf. (accessed 07 March 2021).
16. Agravery: aghrarnе informacijne aghenstvo. Orghanichnyj rynek JeS zrostaє shhoroku na 10% [The EU organic market is growing by 10% every year]. Available at: <http://agravery.com/uk/posts/show/organicij-rynok-es-zrostaє-soroku-na-10> (accessed 01 April 2021).
17. Vnutrishnij rynek orghanichnoji produkciji Ukrajiny, eksport ta import za 2019 rik. Available at: <https://agropolit.com/infographics/view/95> (accessed 3 April 2021).
18. Lupenko Ju.O. (2013) Formuvannja popytu ta propozycji na rynku orghanichnoji produkciji. [Formation of supply and demand in the market of organic products]. *Orghanichne vyrobnyctvo i prodovoljcha bezpeka: zbirnyk materialiv dop. uchasn. Mizhnar. nauk-prakt. konf. (Ukraine, Zhytomyr: Polissja, April 16–17, 2013)*. pp. 3–9.
19. Pro vyrobnyctvo j obigh orghanichnoji siljskoghospodarsjkoji produkciji ta syrovyny. Zakon Ukrajiny vid 3 veresnja 2013 r. No. 425-VII. Available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (accessed 03 April 2021).
20. Pro osnovni pryncypy ta vymoghy do orghanichnogho vyrobnyctva, obighu ta markuvannja orghanichnoji produkciji. Zakon Ukrajiny vid 10 lypnja 2019 r. No. 2496-VIII. Available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (accessed 05 April 2021).
21. Pro zatverdzhennja Porjadku sertyfikaciji orghanichnogho vyrobnyctva ta/abo obighu orghanichnoji produkciji. Postanova ta Kabinetu Ministriv Ukrajiny vid 21 zhovtnja 2020 r. No. 1032. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1032-2020-%D0%BF#Text> (accessed 4 April 2021).

ОРГАНИЧЕСКОЕ ПРОИЗВОДСТВО В СИСТЕМЕ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА В УКРАИНЕ

Аннотация. В статье отмечена необходимость развития органического производства как приоритет развития отечественного продовольственного комплекса. Осуществлена сравнительная характеристика европейских стран, которые имеют сходный с Украиной природный потенциал развития органического сектора, проанализирован объем внутреннего рынка органической продукции в Украине. В результате исследований выявлено, что Украина является мировым лидером по производству органического меда, занимает ведущие позиции по площади сертифицированных угодий и в основном специализируется на выращивании зерновых и масличных культур.

Автором отмечены первые важные шаги в сфере развития отечественного органического производства, на основе чего выделены основные проблемы такого развития, что позволит сформировать эффективную инфраструктуру рынка органической продукции, обеспечит как экологическую, так и продовольственную безопасность сельского хозяйства в целом.

Ключевые слова: органическое земледелие, органическое производство, органическая продукция, рынок органической продукции, органические стандарты.

ORGANIC PRODUCTION IN THE SYSTEM OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN UKRAINE

Summary. In the scientific article the need to develop organic production as an important priority for the development of the state food industry are emphasized. A comparative description of European countries with similar natural development potential of the organic sector to Ukraine is made, the volume of the domestic market of organic products in Ukraine is analyzed. The research revealed that Ukraine is a world leader in the production of organic honey, occupies a leading position in the area of certified land, and mainly specializes in the cultivation of grain and oilseeds.

It is determined that the key element in the process of development of organic production in Ukraine was the adoption of the Law of Ukraine «On basic principles and requirements for organic production, circulation and labeling of organic products». The law regulates the basic principles and requirements for state organic production, circulation and labeling of organic products, principles of legal regulation of organic production, circulation of organic products and functioning of the organic products market, legal bases of central executive bodies, organic market participants and public policy in these areas.

It is proved that an important step towards the development of state organic production is the adoption by the Government of the «Procedure for certification of organic production and circulation of organic products», which was developed taking into account the requirements of EU legislation. The document defines the rules of certification of organic production and circulation of organic products, as well as the procedure for issuing a certificate, its duplicate and form. Given that Ukraine is a leading supplier of organic products to foreign markets, as evidenced by the above data, the introduction of its own certification system will enhance Ukraine's image in the world trade arena. In addition, it will contribute to the sustainable development of the state organic sector, increase the transparency of production and saturate the state market with organic products.

The author notes the first important steps in the development of state organic production, based on which the main problems of such development are identified, which will form an effective infrastructure of the organic market, ensure both environmental and food security of agriculture as a whole.

Key words: organic farming, organic production, organic products, organic products market, organic standards.